

Közös terek – média mindenkinek”

Egyenlő Bánásmód Hatóság 4. workshop

Monori Áron

A haza médiaszolgáltatók befolyása a társadalmi szolidaritásra a sokszínűség bemutatásán keresztül

Összefoglaló

Üzenetek

- A médiának fontos szerepe lehet abban, hogy a médiafogyasztók mennyire vannak tisztában egy társadalom sokszínűségével, valamint mennyiben válnak fogékonnyá az egyes társadalmi csoportok problémái iránt. A hazai médiaszolgáltatók közvetve befolyásolhatják a magyarországi társadalmi szolidaritás és ezzel összefüggésben a társadalmi kohézió alakulását.
- A sokszínűség bemutatását a médiatörvény is előírja
- Az NMHH vizsgálatainak eredményei megmutatják, hogy mely médiumok, illetve műsorok mely társadalmi csoportok bemutatására fordítanak nagyobb figyelmet, továbbá milyen módon, milyen összefüggésben mutatják be e csoportok tagjait.

A tanulmányról

A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság (NMHH) műsorfigyelő- és elemző főosztálya a közelmúltban megvizsgálta, hogy a különböző társadalmi, gazdasági, nemzeti és etnikai kisebbségek, a határon túli magyarok, a bevándorlók és a fogyatékossgal élő személyek miként jelennek meg a magyarországi médiában.

Az NMHH most megjelent felmérése a hír- és tájékoztató jellegű programokra terjedt ki. A vizsgálatok eredményei megmutatják, hogy mely médiumok, illetve műsorok mely társadalmi csoportok bemutatására fordítanak nagyobb figyelmet, továbbá milyen módon, milyen összefüggésben mutatják be e csoportok tagjait.

A média befolyásolja azt is, hogy a tévénezők, és rádióhallgatók mennyire vannak tisztában egy társadalom sokszínűségével, értékeivel, illetve mennyiben válnak fogékonnyá az egyes társadalmi csoportok problémái iránt. A hazai médiaszolgáltatók közvetve hatással lehetnek a magyarországi társadalmi szolidaritás, és ezzel összefüggésben a társadalmi kohézió alakulására. Éppen ezért az NMHH és a Médiatanács figyelmet fordít a fogyatékossgal élő személyek médiabeli megjelenésére is.

A tanulmányból kiderül, hogy a vizsgált időszakban – 2010 második és 2011 első félévében – a fogyatékossgal élő személyek média-megjelenése minden műsortípusnál minimális volt: tavaly összességében 0,1 százalék, az idén pedig mindössze 0,2 százalék. Mindez gyakorlatilag azt jelenti, hogy a fogyatékossgal élők a magyar médiafogyasztó számára „láthatatlanok” maradtak. (Ezek az adatok különösen éles kontrasztot mutatnak a 2001. évi népszámlálás adatai által kapott arányokkal összevetve; a fogyatékossgal élők aránya a teljes népességen belül 5,7 százalék – 577 000 fő – volt.

A fogyatékossgal élő személyek megjelenésén belül 2010-ben a legmagasabban reprezentált csoport az érzékszervi fogyatékosoké volt 49,1 százalékkal, mellettük a testi fogyatékossgal élők tették ki az összes fogyatékos szereplő 32,5 százalékát. 2011-ben a testi fogyatékossgal élők csoportja szerepelt a legtöbbet a médiában 44,9 százalékkal, mellettük az érzékszervi fogyatékossgal élők tették ki az összes fogyatékos szereplő 27,5 százalékát.

Az eredményekből az is kitűnik, hogy a fogyatékossgal élők médiareprezentációja a megjelenések témáját tekintve rendkívül egysíkú. A megjelenések nagy része a szociális szféra eseményeit bemutató témák tárgyalásához kötődött. Emellett leggyakrabban a

balesetekről, természeti katasztrófákról szóló tudósításokban, valamint a kormány tevékenységét ismertető anyagokban szerepeltek. Megállapítható továbbá az is, hogy a szóban forgó társadalmi csoport az összes műsортípus esetében a szociális szféra ügyeit tárgyaló híradásokban szerepelt leghangsúlyosabban.

Annak ellenére, hogy a médiatörvény nem határozza meg, hogy a műsorokban mekkora arányban kell szerepelniük a fogyatékossgal élő személyeknek, fontos lenne, hogy az e társadalmi csoportban élő emberek érdekei integráltan jelenjenek meg a médiában, és emellett a számukra fontos információkat ne csak a nekik szóló speciális, hanem az általános műsorokban is köztegyék a médiaszolgáltatók.

A Médiatanácsnak a most nyilvánosságra hozott elemzéssel, valamint a Közzolgálati Kódex megalkotásával is az a célja, hogy fejlődjön a médiaszolgáltatók gyakorlata, illetve hogy felhívja a közvélemény figyelmét a fogyatékossgal élők hazai médiareprezentációjának elégtelenségére. A Közzolgálati Kódex alapvető elvei között részletesen megjelennek a fogyatékossgal élő személyekkel kapcsolatos műsorkészítési elvek, mert a közzolgálati médiának kiemelkedő felelőssége van a hátrányos helyzetű csoportokkal kapcsolatban fennálló előítéletek lebontásában.

Altéma – feliratozás / jeltolmács

Médiatanács: a fogyatékossgal élő személyek televíziózását segíti

Üzenetek

- **A közzolgálati és a jelentős befolyásoló erővel rendelkező televíziók 2011-ben napi négy órán keresztül kötelesek akadálymentes adást sugározni, hogy a fogyatékossgal élő személyek tévészését segítsék**
- **A Monitoring ellenőrzi, hogyan teljesülnek a feliratozásra és jeltolmácsolásra vonatkozó szabályok a televízióknál**
-

A vizsgálatról

2011 szeptemberében az NMHH ellenőrzést indított annak érdekében, hogy feltárja a feliratozással vagy jelnyelvi tolmáccsal ellátott műsorok arányát öt országos sugárzású televízióban. A vizsgálat célja a hallási fogyatékkal élők számára készített feliratokkal és jelnyelvi tolmácsolással kapcsolatos jogszabályi feltételek teljesülésének ellenőrzése volt.

Az NMHH hatósági ellenőrzés keretében a feliratozással, jeltolmácsolással ellátott tévéműsorok törvényben előírt arányát és színvonalát vizsgálta öt országos sugárzású televízióban. Az egyik legfontosabb jogszabályi előírás, hogy a közzolgálati és a jelentős befolyásoló erővel rendelkező televíziók 2011-ben napi négy órán keresztül kötelesek akadálymentes adást sugározni. A még szeptemberben indított – a Siketek és Nagyothallók Országos Szövetségével (SINOSZ) kezdeményezett – hatósági vizsgálatok célja az volt, hogy elősegítsék a hallási fogyatékossgal élő emberek számára lényeges törvényi előírások érvényesülését.

Az idei évre napi négy órában meghatározott akadálymentesítési kötelezettség 2014-ig évente két órával emelkedik. 2015-től minden filmet és hallási fogyatékkal élő személyeknek szóló adást akadálymentessé kell tenni.

Médiatanács elemzése a hallási fogyatékkal élők számára készített feliratokkal és jelnyelvi tolmácsolással kapcsolatos törvényi előírások teljesülésének ellenőrzési eredményeit mutatja be. Szeptemberben öt televíziós (MTV1, MTV2, Duna TV, TV2, RTL Klub) csatorna 5-5 adásnapját vizsgáltuk, azaz 25 napon ellenőriztük a teljes műsorfolyamot.

Az ellenőrzés során a többi között megnéztük, hogyan tett eleget az öt szolgáltató a híradók felirattal való ellátása követelményének, teljesítette-e a törvényben előírt napi négyórányi kötelezettséget, illetve, hogy milyen volt a „segédlettel” ellátott műsorszámok műfaji megoszlása.